

LBRIS

We know
books

**Codul penal
și
Codul de procedură penală**

actualizate la 15 ianuarie 2024

Ediție îngrijită de
av. dr. George Zlati • av. Dan-Sebastian Chertes

solomon
2024

Cuprins

Codul penal.....	1
Index	199
Codul de procedură penală	205
Index	529

Nota îngrijitorilor de ediție:

☞ Toate deciziile prezentate la rubrica de Jurisprudență relevantă au ca sursă site-urile www.scj.ro, www.portaljust.ro, www.penalmente.eu, www.rolii.ro.

Legea nr. 286/2009 privind Codul penal

cu modificările și completările aduse prin:

- Legea nr. 430/2023 pentru completarea art. 299 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 424/2023 privind modificarea și completarea Legii nr. 217/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și a Legii audiovizualului nr. 504/2002
- Legea nr. 401/2023 pentru modificarea art. 437 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 323/2023 pentru modificarea art. 378 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 314/2023 pentru modificarea art. 331 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 291/2023 pentru modificarea și completarea art. 84 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului și pentru completarea art. 121 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 258/2023 pentru modificarea art. 369 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 248/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 217/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și a Legii audiovizualului nr. 504/2002
- Legea nr. 214/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea Legii nr. 318/2015 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate și pentru modificarea și completarea unor acte normative
- Legea nr. 213/2023 pentru completarea art. 91 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 200/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a altor acte normative

- Legea nr. 171/2023 pentru modificarea și completarea art. 226 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 170/2022 pentru modificarea art. 369 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
- O.U.G. nr. 71/2022 pentru modificarea art. 155 alin. (1) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 8/2022 pentru modificarea art. 257 alin. (4) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 219/2021 pentru modificarea și completarea Legii nr. 104/2008 privind prevenirea și combaterea producerii și traficului ilicit de substanțe dopante cu grad mare de risc
- Legea nr. 207/2021 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și pentru dispunerea unor măsuri de transpunere a Directivei (UE) 2019/713 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind combaterea fraudelor și a contrafacerii în legătură cu mijloacele de plată fără numerar și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/413/JAI a Consiliului
- Legea nr. 186/2021 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 146/2021 privind monitorizarea electronică în cadrul unor proceduri judiciare și execuțional penale
- Legea nr. 274/2020 pentru modificarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 233/2020 pentru modificarea art. 199 alin. (2) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 228/2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul penal în vederea transunerii unor directive ale Uniunii Europene
- Legea nr. 217/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și pentru modificarea art. 223 alin. (2) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală
- O.U.G. nr. 28/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 49/2018 privind precursorii de explozivi, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative
- Legea nr. 193/2017 pentru modificarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 151/2016 privind ordinul european de protecție, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară

- Legea nr. 159/2014 pentru abrogarea art. 276 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 63/2012 pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal
- Legea nr. 27/2012 pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal

Codul penal (Legea nr. 286/2009)

Cuprins

Art.

Partea generală

Titlul I. Legea penală și limitele ei de aplicare.....	1-14
Capitolul I. Principii generale.....	1-2
Capitolul II. Aplicarea legii penale.....	3-14
Secțiunea 1. Aplicarea legii penale în timp.....	3-7
Secțiunea a 2-a. Aplicarea legii penale în spațiu.....	8-14
Titlul II. Infracțiunea.....	15-52
Capitolul I. Dispoziții generale.....	15-17
Capitolul II. Cauzele justificative.....	18-22
Capitolul III. Cauzele de neimputabilitate.....	23-31
Capitolul IV. Tentativa.....	32-34
Capitolul V. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni.....	35-45
Capitolul VI. Autorul și participanții.....	46-52
Titlul III. Pedepsele.....	53-106
Capitolul I. Categoriile pedepselor.....	53-55
Capitolul II. Pedepsele principale.....	56-64
Secțiunea 1. Detențiunea pe viață.....	56-59
Secțiunea a 2-a. Închisoarea.....	60
Secțiunea a 3-a. Amendă.....	61-64
Capitolul III. Pedepsa accesorie și pedepsele complementare.....	65-70
Secțiunea 1. Pedepsa accesorie.....	65
Secțiunea a 2-a. Pedepsele complementare.....	66-70
Capitolul IV. Calculul duratei pedepselor.....	71-73
Capitolul V. Individualizarea pedepselor.....	74-106
Secțiunea 1. Dispoziții generale.....	74
Secțiunea a 2-a. Circumstanțele atenuante și circumstanțele agravante.....	75-79
Secțiunea a 3-a. Renunțarea la aplicarea pedepsei.....	80-82
Secțiunea a 4-a. Amânarea aplicării pedepsei.....	83-90
Secțiunea a 5-a. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere.....	91-98
Secțiunea a 6-a. Liberarea condiționată.....	99-106

Titlul IV. Măsurile de siguranță	107-112
Capitolul I. Dispoziții generale	107-108
Capitolul II. Regimul măsurilor de siguranță	109-112
Titlul V. Minoritatea	113-134
Capitolul I. Regimul răspunderii penale a minorului	113-116
Capitolul II. Regimul măsurilor educative neprivative de libertate	117-123
Capitolul III. Regimul măsurilor educative privative de libertate	124-127
Capitolul IV. Dispoziții comune	128-134
Titlul VI. Răspunderea penală a persoanei juridice	135-151
Capitolul I. Dispoziții generale	135-137
Capitolul II. Regimul pedepselor complementare aplicate persoanei juridice	138-145
Capitolul III. Dispoziții comune	146-151
Titlul VII. Cauzele care înlătură răspunderea penală	152-159
Titlul VIII. Cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei	160-164
Titlul IX. Cauzele care înlătură consecințele condamnării	165-171
Titlul X. Înțelesul unor termeni sau expresii în legea penală	172-187

Partea specială

Titlul I. Infrapecțiuni contra persoanei	188-227
Capitolul I. Infrapecțiuni contra vieții	188-192
Capitolul II. Infrapecțiuni contra integrității corporale sau sănătății	193-198
Capitolul III. Infrapecțiuni săvârșite asupra unui membru de familie	199-200
Capitolul IV. Agresiuni asupra fătului	201-202
Capitolul V. Infrapecțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie	203-204
Capitolul VI. Infrapecțiuni contra libertății persoanei	205-208
Capitolul VII. Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile	209-217
Capitolul VIII. Infrapecțiuni contra libertății și integrității sexuale	218-223
Capitolul IX. Infrapecțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private	224-227
Titlul II. Infrapecțiuni contra patrimoniului	228-256
Capitolul I. Furtul	228-232
Capitolul II. Tâlhăria și pirateria	233-237
Capitolul III. Infrapecțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii	238-248
Capitolul IV. Fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice	249-252
Capitolul V. Distrugerea și tulburarea de posesie	253-256
Titlul III. Infrapecțiuni privind autoritatea și frontiera de stat	257-265
Capitolul I. Infrapecțiuni contra autorității	257-261
Capitolul II. Infrapecțiuni privind frontiera de stat	262-265

Titlul IV. Infrapecțiuni contra înfăptuirii justiției	266-288
Titlul V. Infrapecțiuni de corupție și de serviciu	289-309
Capitolul I. Infrapecțiuni de corupție	289-294
Capitolul II. Infrapecțiuni de serviciu	295-309
Titlul VI. Infrapecțiuni de fals	310-328
Capitolul I. Falsificarea de monede, timbre sau de alte valori	310-316
Capitolul II. Falsificarea instrumentelor de autentificare sau de marcarea	317-319
Capitolul III. Falsuri în înscrisuri	320-328
Titlul VII. Infrapecțiuni contra siguranței publice	329-366
Capitolul I. Infrapecțiuni contra siguranței circulației pe căile ferate	329-333
Capitolul II. Infrapecțiuni contra siguranței circulației pe drumurile publice	334-341
Capitolul III. Nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare și al materiilor explozive	342-347
Capitolul IV. Infrapecțiuni privitoare la regimul stabilit pentru alte activități reglementate de Lege	348-351
Capitolul V. Infrapecțiuni contra sănătății publice	352-359
Capitolul VI. Infrapecțiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice	360-366
Titlul VIII. Infrapecțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială	367-384
Capitolul I. Infrapecțiuni contra ordinii și liniștii publice	367-375
Capitolul II. Infrapecțiuni contra familiei	376-380
Capitolul III. Infrapecțiuni contra libertății religioase și respectului datorat persoanelor decedate	381-384
Titlul IX. Infrapecțiuni electorale	385-393
Titlul X. Infrapecțiuni contra securității naționale	394-412
Titlul XI. Infrapecțiuni contra capacității de luptă a forțelor armate	413-437
Capitolul I. Infrapecțiuni săvârșite de militari	413-431
Capitolul II. Infrapecțiuni săvârșite de militari sau de civili	432-437
Titlul XII. Infrapecțiuni de genocid, contra umanității și de război	438-445
Capitolul I. Infrapecțiuni de genocid și contra umanității	438-439
Capitolul II. Infrapecțiuni de război	440-445
Titlul XIII. Dispoziții finale	446

Partea generală

Titlul I. Legea penală și limitele ei de aplicare

Capitolul I. Principii generale

Art. 1. Legalitatea incriminării. (1) Legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni.

(2) Nicio persoană nu poate fi sancționată penal pentru o faptă care nu era prevăzută de legea penală la data când a fost săvârșită.

Art. 2. Legalitatea sancțiunilor de drept penal. (1) Legea penală prevede pedepsele aplicabile și măsurile educative ce se pot lua față de persoanele care au săvârșit infracțiuni, precum și măsurile de siguranță ce se pot lua față de persoanele care au comis fapte prevăzute de legea penală.

(2) Nu se poate aplica o pedeapsă ori nu se poate lua o măsură educativă sau o măsură de siguranță dacă aceasta nu era prevăzută de legea penală la data când fapta a fost săvârșită.

(3) Nicio pedeapsă nu poate fi stabilită și aplicată în afara limitelor generale ale acesteia.

Capitolul II. Aplicarea legii penale

Secțiunea 1. Aplicarea legii penale în timp

Art. 3. Activitatea legii penale. Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în timpul cât ea se află în vigoare.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: Prin Decizia nr. 67/2022 (M. Of. nr. 1141 din 28 noiembrie 2022), ICCJ a stabilit că „1. Normele referitoare la întreruperea cursului prescripției sunt norme de drept penal material (substanțial) supuse din perspectiva aplicării lor în timp principiului activității legii penale prevăzută de art. 3 din Codul penal, cu excepția dispozițiilor mai favorabile, potrivit principiului mitior lex prevăzută de art. 15 alin. (2) din Constituția României, republicată, și art. 5 din Codul penal”.

Art. 4. Aplicarea legii penale de dezincriminare. Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi.

Constituționalitate: Prin Decizia nr. 651/2018 (M. Of. nr. 1083 din 20 decembrie 2018), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că „*soluția legislativă cuprinsă în art. 4 din Codul penal, care nu asimilează efectele unei decizii a Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare cu o lege penală de dezincriminare, este neconstituțională*”.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: 1. Prin Decizia nr. 6/2015 (M. Of. nr. 257 din 17 aprilie 2015), ICCJ a stabilit că, „*în interpretarea dispozițiilor art. 4 din Codul penal, succesiunea de acte normative cu privire la prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (Ordinul ministrului mediului și pădurilor nr. 3.283/2012; art. 202 pct. 8 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal; Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 76/2014 și Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 118/2014) nu a avut ca efect imposibilitatea stabilirii acestui preț și, pe cale de consecință, nu a condus la dezincriminarea în concreto a infracțiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 108 din Legea nr. 46/2008, și de furt de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 110 din Legea nr. 46/2008*”.

2. A se vedea Decizia nr. 9/2016 (M. Of. nr. 356 din 10 mai 2016), redată *infra*, la art. 371.

3. A se vedea Decizia nr. 30/2015 (M. Of. nr. 14 din 8 ianuarie 2016), redată *infra*, la art. 244.

4. A se vedea Decizia nr. 12/2014 (M. Of. nr. 507 din 8 iulie 2014), redată *infra*, la art. 367.

Jurisprudență relevantă

1. **Dezincriminarea parțială a falsului privind identitatea.** Din considerentele hotărârii definitive de condamnare rezultă că inculpatul nu a săvârșit infracțiunea de fals privind identitatea prevăzută de art. 293 alin. (1) C.pen. anterior prin folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, fiind incident art. 4 din noul Cod penal (C.A. Iași, s. pen., dec. nr. 1 din 3 feb. 2020).

2. **Efectele dezincriminării.** Încetarea consecințelor penale ale hotărârilor judecătorești privind faptele care au fost dezincriminate se referă atât la încetarea interdicțiilor și decăderilor ce pot decurge din hotărârea de condamnare în situația în care pe lângă pedeapsa principală a închisorii s-a aplicat și pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi, cât și la încetarea incapacităților ce pot decurge din legi extrapenale, de reglementare a diferitelor activități (C.A. Craiova, s. pen., dec. nr. 381 din 9 mar. 2016).

3. **Dezincriminare ca efect al unei Decizii a Curții Constituționale.** Constatarea neconstituționalității normei de incriminare prevăzute în art. 6 din Legea nr. 241/2005, prin Decizia Curții Constituționale nr. 363 din 7 mai 2015, publicată în M. Of. nr. 495 din 6 iulie 2015, are ca efect dezincriminarea faptei prevăzute în art. 6 din Legea nr. 241/2005 (ICCJ, s. pen., dec. nr. 330/A din 29 sept. 2015).

4. **Emiterea de cecuri fără acoperire. Înșelăciune. Dezincriminare.** Soluția legislativă potrivit căreia în cuprinsul art. 244 C.pen. nu este prevăzută nicio dispoziție specială referitoare la emiterea de cecuri fără acoperire nu poate conduce la concluzia că a operat o dezincriminare a faptei de emiteră de cecuri fără a exista provizia necesară, aceasta regăsindu-se în dispozițiile art. 84 pct. 2 din Legea nr. 59/1934, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 187/2012 (ICCJ, s. pen., dec. nr. 146 din 28 ian. 2015).

5. **Dezincriminarea parțială a vătămării corporale din culpă.** Potrivit prevederilor art. 196 alin. (1) din noul Cod penal (2009), pentru a constitui infracțiunea de vătămare corporală din culpă, cu consecința vătămării sănătății părții vătămate pentru a cărei refacere a fost necesar un număr de 16-18 zile cu îngrijiri medicale, această faptă trebuie să fie săvârșită de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive sau în desfășurarea unei activități ce constituie ea însăși infracțiune. Niciuna dintre condițiile premisă mai sus arătate nu sunt prevăzute în conținutul laturii obiective a infracțiunii reglementate de

art. 196 alin. (1) din noul Cod penal. Prin urmare, Curtea constată că fapta penală săvârșită de inculpat sub incriminarea prevăzută de art. 184 alin. (1) și alin. (3) C.pen. anterior nu mai este prevăzută ca infracțiune de noul Cod penal, infracțiunea fiind dezincriminată, impunându-se achitarea inculpatului (C.A. Timișoara, s. pen., dec. nr. 420/A din 12 mai 2014).

Notă G. Zlati:

✎ În ipoteza abrogării unui text de incriminare, nu operează dezincriminarea atunci când fapta imputată întrunește elementele constitutive ale unei alte infracțiuni. Spre exemplu, fapta constând în asocierea în vederea comiterii de infracțiuni (art. 323 C.pen. anterior și art. 8 din Legea nr. 39/2003) se poate regăsi în conținutul infracțiunii de constituire a unui grup infracțional organizat (art. 367 C.pen.). A se vedea, în acest sens, inclusiv art. 3 alin. (2) din Legea nr. 187/2012. Pe de altă parte, dezincriminarea poate fi inclusiv parțială, raportat la o analiză în concreto, prin restrângerea sferei de aplicabilitate a textului de incriminare.

Art. 5. Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei. (1) În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea mai favorabilă.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și actelor normative ori prevederilor din acestea declarate neconstituționale, precum și ordonanțelor de urgență aprobate de Parlament cu modificări sau completări ori respinse, dacă în timpul când acestea s-au aflat în vigoare au cuprins dispoziții penale mai favorabile.

Constituționalitate: Prin Decizia nr. 265/2014 (M. Of. nr. 372 din 20 mai 2014), Curtea Constituțională a constatat că „*dispozițiile art. 5 din Codul penal sunt constituționale în măsura în care nu permit combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile*”.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: 1. Prin Decizia nr. 11/2016 (M. Of. nr. 468 din 23 iunie 2016), ICCJ a stabilit că „*în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, conform Deciziei Curții Constituționale nr. 265/2014, în cazul pluralității de infracțiuni constând într-o infracțiune pentru care potrivit Codului penal anterior a fost aplicată printr-o hotărâre definitivă o pedeapsă cu suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei potrivit art. 86¹ din Codul penal anterior și o infracțiune săvârșită în termenul de încercare, pentru care legea penală mai favorabilă este considerată legea nouă, stabilirea și executarea pedepsei rezultante în urma revocării suspendării sub supraveghere se realizează conform art. 96 alin. (4) și (5) din Codul penal*”.

2. Prin Decizia nr. 7/2016 (M. Of. nr. 251 din 5 aprilie 2016), ICCJ a stabilit că „*în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, în cazul pluralității de infracțiuni constând în săvârșirea unor infracțiuni anterior datei de 1 februarie 2014, respectiv a unor infracțiuni comise după intrarea în vigoare a noului Cod penal, pentru infracțiunile săvârșite anterior datei de 1 februarie 2014 se va aplica legea penală mai favorabilă – identificată ca fiind legea veche sau legea nouă –, iar pentru infracțiunile săvârșite sub imperiul legii penale noi, precum și pentru tratamentul sancționator al concursului de infracțiuni se va aplica legea nouă, conform art. 3 din Codul penal și art. 10 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal*”.

3. Prin Decizia nr. 29/2015 (M. Of. nr. 29 din 15 ianuarie 2016), ICCJ a stabilit că „*în procedura de modificare a pedepsei prevăzută de art. 585 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală, în cadrul operațiunii de contopire a unei pedepse cu închisoarea aplicată în temeiul Codului penal anterior pentru o infracțiune săvârșită sub imperiul acestei legi cu o pedeapsă cu închisoarea aplicată în temeiul noului Cod penal pentru o infracțiune săvârșită sub Codul penal anterior, se impune determinarea legii penale mai favorabile condamnatului conform art. 5 din Codul penal*”.

4. Prin Decizia nr. 13/2015 (M. Of. nr. 410 din 10 iunie 2015), ICCJ a stabilit că „*în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, conform Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale, în cazul pluralității de infracțiuni constând într-o infracțiune pentru care, potrivit Codului penal anterior, a*

fost aplicată, printr-o hotărâre definitivă, o pedeapsă cu suspendarea condiționată a executării care, conform art. 41 alin. (1) din Codul penal, nu îndeplinește condițiile pentru a constitui primul termen al recidivei postcondamnatorii și, respectiv, o infracțiune săvârșită în termenul de încercare, pentru care legea penală mai favorabilă este legea nouă, stabilirea și executarea pedepsei, în urma revocării suspendării condiționate, se realizează potrivit dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal raportat la art. 83 alin. (1) din Codul penal anterior”.

5. Prin **Decizia nr. 21/2014** (M. Of. nr. 829 din 13 noiembrie 2014), ICCJ a stabilit că „dispozițiile art. 5 alin. (1) din Codul penal trebuie interpretate, inclusiv în materia prescripției răspunderii penale, în sensul că legea penală mai favorabilă este aplicabilă în cazul infracțiunilor săvârșite anterior datei de 1 februarie 2014 care nu au fost încă judecate definitiv, în conformitate cu Decizia nr. 265/2014 a Curții Constituționale”.

6. Prin **Decizia nr. 10/2014** (M. Of. nr. 502 din 7 iulie 2014), ICCJ a stabilit că „în aplicarea art. 5 din Codul penal, circumstanțele atenuante se apreciază global în funcție de incriminare și sancțiune. În situația intrării în vigoare a unei noi legi, ce aduce modificări atât cu privire la pedepse, cât și cu privire la circumstanțele atenuante, circumstanțele ca parte din instituția sancțiunii unei infracțiuni nu pot fi privite și analizate distinct față de instituția pedepsei. Înlăturarea circumstanțelor atenuante nu aduce atingere principiului neagravării situației în propria cale de atac prevăzută în art. 418 din Codul de procedură penală, atunci când în concret, pentru aceeași faptă, se stabilește o sancțiune mai puțin severă”.

7. Prin **Decizia nr. 5/2014** (M. Of. nr. 470 din 26 iunie 2014), ICCJ a stabilit că „în aplicarea art. 5 din Codul penal, se are în vedere criteriul aprecierii globale a legii penale mai favorabile. Nu este permisă combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile cu privire la condițiile de existență și sancționare ale infracțiunii în formă continuată”.

8. Prin **Decizia nr. 2/2014** (M. Of. nr. 319 din 30 aprilie 2014), ICCJ a stabilit că „în aplicarea art. 5 din Codul penal, prescripția răspunderii penale reprezintă o instituție autonomă față de instituția pedepsei”.

Jurisprudență relevantă

A se vedea Decizia de îndrumare nr. 1/1987 a Tribunalului Suprem, redată *infra*, la art. 152.

Art. 6. Aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei. (1) Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maxim.

(2) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la detențiune pe viață și până la executarea ei a intervenit o lege care prevede pentru aceeași faptă numai pedeapsa închisorii, pedeapsa detențiunii pe viață se înlocuiește cu maximul închisorii prevăzut pentru acea infracțiune.

(3) Dacă legea nouă prevede în locul pedepsei închisorii numai amenda, pedeapsa aplicată se înlocuiește cu amenda, fără a se putea depăși maximul special prevăzut în legea nouă. Ținându-se seama de partea executată din pedeapsa închisorii, se poate înlătura în totul sau în parte executarea amenzii.

(4) Măsurile educative neexecutate și neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de aceasta, dacă este mai favorabilă.

(5) Când legea nouă este mai favorabilă în condițiile alin. (1)-(4), pedepsele complementare și măsurile de siguranță neexecutate și neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de aceasta.

(6) Dacă legea nouă este mai favorabilă numai sub aspectul pedepselor complementare sau măsurilor de siguranță, acestea se execută în conținutul și limitele prevăzute de legea nouă.

(7) Când o dispoziție din legea nouă se referă la pedepse definitiv aplicate, se ține seama, în cazul pedepselor executate până la data intrării în vigoare a acesteia, de pedeapsa redusă sau înlocuită potrivit dispozițiilor alin. (1)-(6).

Dezlegarea unor chestiuni de drept: 1. Prin **Decizia nr. 12/2019** (M. Of. nr. 481 din 13 iunie 2019), ICCJ a stabilit că „indiferent de felul pedepsei aplicate pentru infracțiunea săvârșită în cursul termenului de încercare, regimul suspendării condiționate a executării pedepsei aplicate în baza art. 81 din Codul penal din 1969, ca efect al aplicării legii penale mai favorabile, printr-o hotărâre pronunțată după 01 februarie 2014, se menține și după intrarea în vigoare a Codului penal actual, inclusiv sub aspectul revocării sau anulării acesteia, fiind cel prevăzut de Codul penal din 1969”.

2. Prin **Decizia nr. 13/2017** (M. Of. nr. 464 din 21 iunie 2017), ICCJ a stabilit că „dispozițiile art. 6 din Codul penal sunt incidente în ipoteza în care legea penală mai favorabilă a intervenit după liberarea condiționată a persoanei condamnate, iar ulterior s-a dispus executarea restului de pedeapsă, printr-o nouă hotărâre definitivă de condamnare, prin care instanța nu s-a pronunțat cu privire la aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei”.

3. Prin **Decizia nr. 13/2016** (M. Of. nr. 457 din 21 iunie 2016), ICCJ a stabilit că „în aplicarea dispozițiilor art. 6 din Codul penal, în cazul unei infracțiuni în formă continuată care, potrivit legii penale noi, nu mai îndeplinește condițiile de existență ale infracțiunii continuate, ci condițiile concursului de infracțiuni, instanța se raportează la maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, iar nu la pedeapsa maximă ce ar rezulta prin aplicarea dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni conform legii penale noi”.

4. Prin **Decizia nr. 12/2015** (M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2015), ICCJ a stabilit că „în interpretarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal, în cazul pedepselor definitive pentru infracțiuni care au produs consecințe deosebit de grave potrivit Codului penal anterior, determinarea maximului special prevăzut de legea nouă se realizează, chiar dacă valoarea prejudiciului este inferioară pragului valoric prevăzut de art. 183 din Codul penal, prin raportare la varianta agravată a infracțiunilor limitativ enumerate în art. 309 din Codul penal”.

5. Prin **Decizia nr. 3/2015** (M. Of. nr. 380 din 2 iunie 2015), ICCJ a stabilit că „în aplicarea dispozițiilor art. 6 din Codul penal, stabilirea pedepsei în baza legii noi, în cazul pluralității de infracțiuni care, potrivit Codului penal din 1969, presupunea reținerea stării de recidivă postcondamnatorie cu revocarea suspendării condiționate, iar, potrivit Codului penal, condițiile recidivei postcondamnatorii cu privire la primul termen nu mai sunt întrunite, se determină conform art. 44 raportat la art. 39 din Codul penal, referitoare la pluralitatea intermediară”.

6. Prin **Decizia nr. 18/2014** (M. Of. nr. 775 din 24 octombrie 2014), ICCJ a stabilit că „în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 din Codul penal cu referire la art. 21 alin. (1), (2) și (3) din Legea nr. 187/2012: - pedeapsa închisorii executabilă sau pedeapsa în cazul pluralității de infracțiuni executabilă aplicată pentru infracțiunile comise în timpul minorității al cărei quantum este până în 15 ani se va înlocui cu măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o perioadă egală cu durata pedepsei închisorii; - pedeapsa executabilă sau pedeapsa în cazul pluralității de infracțiuni executabilă

aplicată pentru infracțiunile comise în timpul minorității mai mare de 15 ani, însă care nu depășește 20 de ani, se va înlocui cu măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o perioadă de 15 ani".

7. Prin **Decizia nr. 15/2014** (M. Of. nr. 546 din 23 iulie 2014), ICCJ a stabilit că, „în interpretarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal, pentru ipoteza unei infracțiuni comise în stare de recidivă postexecutorie judecată definitiv înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, pedeapsa aplicată prin hotărârea de condamnare se va compara cu maximul special prevăzut în legea nouă pentru infracțiunea săvârșită prin luarea în considerare a dispozițiilor art. 43 alin. (5) din Codul penal".

8. Prin **Decizia nr. 14/2014** (M. Of. nr. 525 din 15 iulie 2014), ICCJ a stabilit că, „în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, atunci când se compară pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă, nu se va lua în considerare cauza specială de reducere a pedepsei prevăzută de art. 3201 alin. (7) din Codul de procedură penală anterior, reținută condamnatului și valorificată în pedeapsa concretă".

9. Prin **Decizia nr. 13/2014** (M. Of. nr. 505 din 8 iulie 2014), ICCJ a stabilit că, „dispozițiile art. 6 alin. (1) din Codul penal, privitoare la legea mai favorabilă după judecarea definitivă a cauzei, sunt aplicabile și cu privire la hotărârea de condamnare pronunțată de un alt stat față de cetățenii români, dacă aceasta a fost recunoscută în procedura reglementată de Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, republicată, cu modificările și completările ulterioare".

10. Prin **Decizia nr. 8/2014** (M. Of. nr. 473 din 27 iunie 2014), ICCJ a stabilit că, „în aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, la maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită nu se vor lua în considerare circumstanțele atenuante sau agravante reținute condamnatului și care apar valorificate în pedeapsa concretă, atunci când se compară pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă".

11. Prin **Decizia nr. 7/2014** (M. Of. nr. 471 din 26 iunie 2014), ICCJ a stabilit că, „în aplicarea legii penale mai favorabile, potrivit art. 6 din Codul penal, în cazul infracțiunilor continuate, prin sintagma «maxim special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită» se înțelege maximul special prevăzut de lege pentru infracțiune, fără luarea în considerare a cauzei de majorare a pedepsei prevăzută pentru infracțiunea continuată".

12. Prin **Decizia nr. 6/2014** (M. Of. nr. 471 din 26 iunie 2014), ICCJ a stabilit că, „în aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, în cazul tentativei, limita maximă a pedepsei ce trebuie avută în vedere este maximul prevăzut de lege pentru forma tentată (maximul special al pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea consumată, redus sau înlocuit conform dispozițiilor privind tratamentul sancționator al tentativei)".

13. Prin **Decizia nr. 1/2014** (M. Of. nr. 349 din 13 mai 2014), ICCJ a stabilit că, „în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, pentru ipoteza unui concurs de infracțiuni, într-o primă etapă se verifică incidența dispozițiilor art. 6 din Codul penal, cu privire la pedepsele individuale. În a doua etapă se verifică dacă pedeapsa rezultantă aplicată potrivit legii vechi depășește maximul la care se poate ajunge în baza legii noi, conform art. 39 din Codul penal. În cazul în care pedeapsa rezultantă, aplicată potrivit legii vechi, depășește maximul la care se poate ajunge în baza art. 39 din Codul penal, pedeapsa rezultantă va fi redusă la acest maxim. În caz contrar, pedeapsa rezultantă va rămâne astfel cum a fost stabilită potrivit legii vechi".

Art. 7. Aplicarea legii penale temporare. (1) Legea penală temporară se aplică infracțiunii săvârșite în timpul când era în vigoare, chiar dacă fapta nu a fost urmărită sau judecată în acel interval de timp.

(2) Legea penală temporară este legea penală care prevede data ieșirii ei din vigoare sau a cărei aplicare este limitată prin natura temporară a situației care a impus adoptarea sa.

Secțiunea a 2-a. Aplicarea legii penale în spațiu

Art. 8. Teritorialitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite pe teritoriul României.

(2) Prin teritoriul României se înțelege întinderea de pământ, marea teritorială și apele cu solul, subsolul și spațiul aerian, cuprinse între frontierele de stat.

(3) Prin infracțiune săvârșită pe teritoriul României se înțelege orice infracțiune comisă pe teritoriul arătat în alin. (2) sau pe o navă sub pavilion românesc ori pe o aeronavă înmatriculată în România.

(4) Infracțiunea se consideră săvârșită pe teritoriul României și atunci când pe acest teritoriu ori pe o navă sub pavilion românesc sau pe o aeronavă înmatriculată în România s-a efectuat un act de executare, de instigare sau de complicitate ori s-a produs, chiar în parte, rezultatul infracțiunii.

Jurisprudență relevantă

Recurs în casație. Cazul de casare prevăzut în art. 438 alin. (1) pct. 8 C.proc.pen. Principiul teritorialității. Spălarea banilor. Potrivit principiului ubicuității, o infracțiune se consideră săvârșită pe teritoriul țării dacă cel puțin un element dintre cele prevăzute expres de legea penală se materializează pe acest teritoriu, având în vedere atât realizarea uneia dintre modalitățile normative alternative din norma de incriminare, cât și producerea, chiar în parte, a rezultatului infracțiunii (ICCJ, s. pen., dec. nr. 86/RC din 1 mar. 2022).

Art. 9. Personalitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă pedeapsa prevăzută de legea română este detențiunea pe viață ori închisoarea mai mare de 10 ani.

(2) În celelalte cazuri, legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă fapta este prevăzută ca infracțiune și de legea penală a țării unde a fost săvârșită ori dacă a fost comisă într-un loc care nu este supus jurisdicției niciunui stat.

(3)¹⁾ Punerea în mișcare a acțiunii penale se face cu autorizarea prealabilă a procurorului general al parchetului de pe lângă curtea de apel în a cărei rază teritorială se află parchetul mai întâi sesizat sau, după caz, a procurorului general al parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Termenul în care procurorul poate emite autorizarea este de până la 30 de zile de la data solicitării autorizării și poate fi prelungit, în condițiile legii, fără ca durata totală să depășească 180 de zile.

¹⁾ Alin. (3) al art. 9 este redat astfel cum a fost modificat prin art. 245 pct. 1 din Legea nr. 187/2012.

Legea nr. 217/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și pentru modificarea art. 223 alin. (2) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M. Of. nr. 1012 din 30 octombrie 2020), Art. II, prevede:

Prin excepție de la prevederile art. 9 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009, cu modificările și completările ulterioare, și în aplicarea art. 12 din Legea nr. 286/2009, cu modificările și completările ulterioare, pentru faptele prevăzute la art. 218-220, art. 221 alin. (1)-(2¹), art. 222¹, art. 216¹ și art. 374 alin. (1) și (1¹) din Legea nr. 286/2009, cu modificările și completările ulterioare, legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română indiferent de pedeapsa prevăzută de legea română, chiar dacă fapta nu este prevăzută ca infracțiune de legea penală a țării unde aceasta a fost săvârșită.

Art. 10. Realitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, contra statului român, contra unui cetățean român ori a unei persoane juridice române.

(2) Punerea în mișcare a acțiunii penale se face cu autorizarea prealabilă a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și numai dacă fapta nu face obiectul unei proceduri judiciare în statul pe teritoriul căruia s-a comis.

Art. 11. Universalitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică și altor infracțiuni decât celor prevăzute în art. 10, săvârșite în afara teritoriului țării de un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, care se află de bunăvoie pe teritoriul României, în următoarele cazuri:

a) s-a săvârșit o infracțiune pe care statul român și-a asumat obligația să o reprime în temeiul unui tratat internațional, indiferent dacă este prevăzută sau nu de legea penală a statului pe al cărui teritoriu a fost comisă;

b) s-a cerut extrădarea sau predarea infractorului și aceasta a fost refuzată.

(2) Dispozițiile alin. (1) lit. b) nu se aplică atunci când, potrivit legii statului în care s-a săvârșit infracțiunea, există o cauză care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal ori executarea pedepsei sau când pedeapsa a fost executată ori este considerată ca executată.

(3) Când pedeapsa nu a fost executată sau a fost executată numai în parte, se procedează potrivit dispozițiilor legale privitoare la recunoașterea hotărârilor străine.

Art. 12. Legea penală și tratatele internaționale. Dispozițiile art. 8-11 se aplică dacă nu se dispune altfel printr-un tratat internațional la care România este parte.

Art. 13. Imunitatea de jurisdicție. Legea penală nu se aplică infracțiunilor săvârșite de către reprezentanții diplomați ai statelor străine sau de către alte persoane care, în conformitate cu tratatele internaționale, nu sunt supuse jurisdicției penale a statului român.

Art. 14. Extrădarea. (1) Extrădarea poate fi acordată sau solicitată în temeiul unui tratat internațional la care România este parte ori pe bază de reciprocitate, în condițiile legii.

(2) Predarea sau extrădarea unei persoane în relația cu statele membre ale Uniunii Europene se acordă sau se solicită în condițiile legii.

(3) Predarea unei persoane către un tribunal penal internațional se acordă în condițiile legii.

Jurisprudență relevantă

1. Apel. Recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești pronunțate de instanțele statelor membre ale Uniunii Europene. Condiția dublei incriminări. Procedura de recunoaștere și executare a unei hotărâri judecătorești pronunțate de autoritățile judiciare străine prin care s-a dispus condamnarea pentru săvârșirea mai multor fapte, fiind stabilită doar o pedeapsă totală, nu se poate realiza în situația în care condiția dublei incriminări prevăzută de art. 167 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 302/2004 este îndeplinită doar pentru unele dintre aceste fapte, iar statul emitent refuză sau nu poate stabili o pedeapsă pentru fiecare act (ICCJ, s. pen., dec. nr. 237/A din 22 nov. 2022).

2. Extrădare pasivă. Preeminența dreptului internațional. Dubla incriminare. 1. Tratatul de extrădare dintre România și Statele Unite ale Americii, ratificat prin Legea nr. 111/2008, prevalează în raport cu Legea nr. 302/2004, republicată, aceasta din urmă fiind aplicabilă în situațiile nereglementate de tratat. 2. Examenul dublei incriminări a faptelor pentru care se solicită extrădarea se realizează având în vedere doar legislația națională de la momentul soluționării cererii de extrădare (ICCJ, s. pen., dec. nr. 638 din 18 oct. 2022).

3. Extrădare pasivă. Condiții. Motiv facultativ de respingere a cererii de extrădare. Din interpretarea textului de lege prevăzut de art. 22 alin. (2) din Legea nr. 302/2004, republicată, rezultă că acest impediment facultativ la extrădare intervine ori de câte ori, ca efect al predării, situația persoanei extrădabile riscă să fie substanțial afectată în mod negativ, indiferent de factorii care generează un atare risc; dispoziția legală analizată indică, doar cu titlu exemplificativ, vârsta sau starea de sănătate a persoanei, fără a limita însă impedimentele la extrădare la aceste ultime două elemente. În acest context, odată relevant caracterul sistemic al condițiilor inumane sau degradante de detenție preventivă, la fel ca și cel al încălcării drepturilor fundamentale ale omului în statul solicitant, efectele acestei constatări se răsfrâng inevitabil și asupra cazurilor individuale de privare de libertate, în așteptarea procesului (ICCJ, s. pen., dec. nr. 275 din 3 mai 2022).

Titlul II. Infracțiunea

Capitolul I. Dispoziții generale

Art. 15. Trăsăturile esențiale ale infracțiunii. (1) Infracțiunea este fapta prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție, nejustificată și imputabilă persoanei care a săvârșit-o.

(2) Infracțiunea este singurul temei al răspunderii penale.

Art. 16. Vinovăția. (1) Fapta constituie infracțiune numai dacă a fost săvârșită cu forma de vinovăție cerută de legea penală.

(2) Vinovăția există când fapta este comisă cu intenție, din culpă sau cu intenție depășită.

(3) Fapta este săvârșită cu intenție când făptuitorul:

a) prevede rezultatul faptei sale, urmărind producerea lui prin săvârșirea acelei fapte;

b) prevede rezultatul faptei sale și, deși nu-l urmărește, acceptă posibilitatea producerii lui.

(4) Fapta este săvârșită din culpă, când făptuitorul:

a) prevede rezultatul faptei sale, dar nu-l acceptă, socotind fără temei că el nu se va produce;

b) nu prevede rezultatul faptei sale, deși trebuia și putea să îl prevadă.

(5) Există intenție depășită când fapta constând într-o acțiune sau inacțiune intenționată produce un rezultat mai grav, care se datorează culpei făptuitorului.

(6) Fapta constând într-o acțiune sau inacțiune constituie infracțiune când este săvârșită cu intenție. Fapta comisă din culpă constituie infracțiune numai când legea o prevede în mod expres.

Art. 17. Săvârșirea infracțiunii comise prin omisiune. Infracțiunea comisivă care presupune producerea unui rezultat se consideră săvârșită și prin omisiune, când:

a) există o obligație legală sau contractuală de a acționa;

b) autorul omisiunii, printr-o acțiune sau inacțiune anterioară, a creat pentru valoarea socială protejată o stare de pericol care a înlesnit producerea rezultatului.

Notă G. Zlati:

☞ Nu trebuie să se facă confuzie între *infracțiunea omisivă*, care constă în neîndeplinirea unei obligații legale, și *infracțiunea comisivă prin omisiune*. Spre exemplu, art. 378 (abandonul de familie) nu este o infracțiune comisivă prin omisiune, ci o infracțiune comisivă ori omisivă, după caz.

Capitolul II. Cauzele justificative

Art. 18. Dispoziții generale. (1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă există vreuna dintre cauzele justificative prevăzute de lege.

(2) Efectul cauzelor justificative se extinde și asupra participanților.

Art. 19. Legitima apărare. (1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală săvârșită în legitimă apărare.

(2) Este în legitimă apărare persoana care săvârșește fapta pentru a înlătura un atac material, direct, imediat și injust, care pune în pericol persoana sa, a altuia, drepturile acestora sau un interes general, dacă apărarea este proporțională cu gravitatea atacului.

(3) Se prezumă a fi în legitimă apărare, în condițiile alin. (2), acela care comite fapta pentru a respinge pătrunderea unei persoane într-o locuință, încăpere, dependență sau loc împrejmuit ținând de aceasta, fără drept, prin violență, viclenie, efracție sau alte asemenea modalități nelegale ori în timpul nopții.

Jurisprudență relevantă

Legitima apărare. Condiția atacului direct. Existența unei distanțe și a unui obstacol care, chiar dacă nu era insurmontabil, era dificil de depășit dat fiind particularitățile acestuia și statura fizică a persoanei vătămate, exclude îndeplinirea condiției ca atacul să fie direct și, în consecință, exclud și cauza de justificativă a legitimei apărări (C.A. Târgu Mureș, s. pen., dec. nr. 497/A din 12 nov. 2019).

Art. 20. Starea de necesitate. (1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală săvârșită în stare de necesitate.

(2) Este în stare de necesitate persoana care săvârșește fapta pentru a salva de la un pericol imediat și care nu putea fi înlăturat altfel viața, integritatea corporală sau sănătatea sa ori a altei persoane sau un bun important al său ori al altei persoane sau un interes general, dacă urmările faptei nu sunt vădit mai grave decât cele care s-ar fi putut produce în cazul în care pericolul nu era înlăturat.

Art. 21. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații. (1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală constând în exercițarea unui drept recunoscut de lege sau în îndeplinirea unei obligații impuse de lege, cu respectarea condițiilor și limitelor prevăzute de aceasta.

(2) Este de asemenea justificată fapta prevăzută de legea penală constând în îndeplinirea unei obligații impuse de autoritatea competentă, în forma prevăzută de lege, dacă aceasta nu este în mod vădit ilegală.

Dezlegarea unor chestiuni de drept. Prin **Decizia nr. 19/2015** (M. Of. nr. 590 din 5 august 2015), ICCJ a stabilit că „fapta medicului angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate, care are calitatea de funcționar public, în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a din Codul penal, de a primi plăți suplimentare sau donații de la pacienți, în condițiile art. 34 alin. (2) din Legea drepturilor pacientului nr. 46/2003, nu constituie o exercițare a unui drept recunoscut de lege având ca urmare incidența dispozițiilor art. 21 alin. (1) teza I din Codul penal”.

Art. 22. Consimțământul persoanei vătămate. (1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală săvârșită cu consimțământul persoanei vătămate, dacă aceasta putea să dispună în mod legal de valoarea socială lezată sau pusă în pericol.

(2) Consimțământul persoanei vătămate nu produce efecte în cazul infracțiunilor contra vieții, precum și atunci când legea exclude efectul justificativ al acestuia.

Capitolul III. Cauzele de neimputabilitate

Art. 23. Dispoziții generale. (1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă a fost comisă în condițiile vreuneia dintre cauzele de neimputabilitate.

(2) Efectul cauzelor de neimputabilitate nu se extinde asupra participanților, cu excepția cazului fortuit.

Art. 24. Constrângerea fizică. Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită din cauza unei constrângeri fizice căreia făptuitorul nu i-a putut rezista.

Art. 25. Constrângerea morală. Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită din cauza unei constrângeri morale, exercitată prin amenințare cu un pericol grav pentru persoana făptuitorului ori a altuia și care nu putea fi înlăturat în alt mod.

Art. 26. Excesul neimputabil. (1) Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită de persoana aflată în stare de legitimă apărare, care a depășit, din cauza tulburării sau temerii, limitele unei apărări proporționale cu gravitatea atacului.

(2) Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită de persoana aflată în stare de necesitate, care nu și-a dat seama, în momentul comiterii faptei, că pricinuieste urmări vădit mai grave decât cele care s-ar fi putut produce dacă pericolul nu era înlăturat.

Art. 27. Minoritatea făptuitorului. Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită de un minor, care la data comiterii acesteia nu îndeplinea condițiile legale pentru a răspunde penal.

Art. 28. Iresponsabilitatea. Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită de persoana care, în momentul comiterii acesteia, nu putea să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale ori nu putea să le controleze, fie din cauza unei boli psihice, fie din alte cauze.

Art. 29. Intoxicația. Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită de persoana care, în momentul comiterii acesteia, nu putea să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale ori nu putea să le controleze, din cauza intoxicației involuntare cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive.

Art. 30. Eroarea. (1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală săvârșită de persoana care, în momentul comiterii acesteia, nu cunoștea existența unei stări, situații ori împrejurări de care depinde caracterul penal al faptei.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și faptelor săvârșite din culpă pe care legea penală le pedepsește, numai dacă necunoașterea stării, situației ori împrejurării respective nu este ea însăși rezultatul culpei.

(3) Nu constituie circumstanță agravantă sau element circumstanțial agravant starea, situația ori împrejurarea pe care infractorul nu a cunoscut-o în momentul săvârșirii infracțiunii.

(4) Prevederile alin. (1)-(3) se aplică în mod corespunzător și în cazul necunoașterii unei dispoziții legale extrapenale.

(5) Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită ca urmare a necunoașterii sau cunoașterii greșite a caracterului ilicit al acesteia din cauza unei împrejurări care nu putea fi în niciun fel evitată.

Jurisprudență relevantă

1. Eroarea asupra normei extrapenale. Eroarea asupra normei extrapenale, cauză de neimputabilitate prevăzută în art. 30 alin. (4) C.pen., implică necunoașterea sau cunoașterea greșită a normei extrapenale de care depinde caracterul penal al faptei. Îndoiala nu echivalează cu eroarea asupra normei extrapenale, ci determină obligația subiectului activ de a nu acționa în condițiile unei cunoașteri incerte a normei extrapenale (ICCJ, s. pen., dec. nr. 47/A din 1 mar. 2018).

2. Eroarea asupra tipicității. Consecințe juridice. Reținerea erorii de fapt asupra tipicității are ca efect excluderea posibilității comiterii faptei cu intenție și conduce la concluzia că inculpatul a acționat din culpă fără prevedere. Răspunderea penală a inculpatului ar fi putut fi angajată doar dacă fapta ar fi fost incriminată și atunci când este comisă din culpă. Or, infracțiunea prevăzută de art. 335 alin. (2) C.pen. nu este incriminată decât atunci când a fost comisă cu intenție directă sau indirectă. Eroarea culpabilă în care s-a aflat inculpatul este de natură a înlătura caracterul penal al faptei prin înlăturarea elementului intențional (C.A. Oradea, s. pen. și pentru cauze cu minori, dec. nr. 662 din 15 nov. 2017).

3. Eroarea de fapt. Situația invocată de către inculpați constând în aceea că nu au cunoscut conținutul coletelor pe care le transportau în cele două autovehicule și care nu este altceva decât o eroare determinată exclusiv de conduita făptuitorului, nu poate fi considerată ca reprezentând eroare de fapt, întrucât aceasta este exclusă în caz de îndoială, de cunoaștere nesigură, deoarece, în acest caz, făptuitorul acceptă posibilitatea producerii rezultatului faptei și, deci, fapta este săvârșită cu intenție indirectă. Cel care acționează cu conștiința cunoașterii nesigure a realității acceptă riscul urmării prejudiciabile a faptei sale, atitudine caracteristică intenției indirecte. Tot astfel, nu poate fi considerată eroare incapacitatea sau neglijența profesională. Este unanim acceptat că nu există eroare în caz de „îndoială”, deoarece cel ce se află în îndoială nu are o reprezentare greșită a realității, ci își dă seama că nu este încă în măsură a cunoaște exact realitatea și ezită să săvârșească fapta (C.A. Iași, s. pen., dec. nr. 448 din 17 iun. 2014).

Art. 31. Cazul fortuit. Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală al cărei rezultat e consecința unei împrejurări care nu putea fi prevăzută.

Capitolul IV. Tentativa

Art. 32. Tentativa. (1) Tentativa constă în punerea în executare a intenției de a săvârși infracțiunea, executare care a fost însă întreruptă sau nu și-a produs efectul.

(2) Nu există tentativă atunci când imposibilitatea de consumare a infracțiunii este consecința modului cum a fost concepută executarea.

Art. 33. Pedepsirea tentativei. (1) Tentativa se pedepsește numai când legea prevede în mod expres aceasta.

(2) Tentativa se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată, ale cărei limite se reduc la jumătate. Când pentru infracțiunea consumată legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață, iar instanța s-ar orienta spre aceasta, tentativa se sancționează cu pedeapsa închisorii de la 10 la 20 de ani.

Art. 34. Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului. (1) Nu se pedepsește autorul care, înainte de descoperirea faptei, s-a desistat ori a încunoștințat autoritățile de comiterea acesteia, astfel încât consumarea să poată fi împiedicată, sau a împiedicat el însuși consumarea infracțiunii.

(2) Dacă actele îndeplinite până în momentul desistării sau împiedicării producerii rezultatului constituie o altă infracțiune, se aplică pedeapsa pentru această infracțiune.

Capitolul V. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni

Dezlegarea unor chestiuni de drept: Prin **Decizia nr. 22/2020** (M. Of. nr. 907 din 6 octombrie 2020), ICCJ a stabilit că, „în cazul în care o infracțiune (A) este concurentă atât cu infracțiunea ce reprezintă primul termen (B), cât și cu infracțiunea ce reprezintă al doilea termen (C) al unei recidive postcondamnatorii, operațiunea de stabilire a pedepsei rezultante implică aplicarea regulilor concursului de infracțiuni între pedepsele stabilite pentru infracțiunile (A) și (B), rezultantei fiindu-i aplicate ulterior regulile recidivei postcondamnatorii prin raportare la pedeapsa stabilită pentru infracțiunea (C)”.

Art. 35. Unitatea infracțiunii continuate și a celei complexe. (1)¹⁾ Infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni.

(2) Infracțiunea este complexă când în conținutul său intră, ca element constitutiv sau ca element circumstanțial agravant, o acțiune sau o inacțiune care constituie prin ea însăși o faptă prevăzută de legea penală.

Constituționalitate: Prin **Decizia nr. 368/2017** (M. Of. nr. 566 din 17 iulie 2017), Curtea Constituțională a constatat că „sintagma «și împotriva aceluiași subiect pasiv» din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) C.pen. este neconstituțională”. În argumentarea soluției de admitere pronunțate, Curtea a constatat că sintagma „și împotriva aceluiași subiect pasiv” din cuprinsul dispozițiilor art. 35 alin. (1) din Codul penal, care impune condiția unității subiectului pasiv în cazul infracțiunii continuate, creează discriminare în cadrul aceleiași categorii de persoane care săvârșesc la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni, ceea ce atrage încălcarea prevederilor art. 16 alin. (1) din Constituție cu privire la egalitatea cetățenilor în fața legii, fără privilegiu și fără discriminări.

¹⁾ Alin. (1) al art. 35 este redat astfel cum a fost modificat prin art. 1 pct. 1 din Legea nr. 200/2023. Modificarea a intervenit ca urmare a DCC nr. 368/2017 (M. Of. nr. 566 din 17 iulie 2017).

Notă G. Zlati:

✎ Prin Legea nr. 200/2023, legiuitorul a renunțat la condiția unității de subiect pasiv, fiind transpusă, așadar, DCC nr. 368/2017. Cu toate acestea, considerentele acestei hotărâri sunt în continuare relevante pentru interpretarea art. 35.

🔪 Jurisprudență relevantă

1. Infracțiunea continuată. Unitatea de rezoluție infracțională. Rezoluția specifică infracțiunii continuate presupune atât un factor intelectual de conștiință, în baza căruia făptuitorul are reprezentarea în ansamblu a activității infracționale și a urmărilor sale, cât și un factor volitiv, constând în voința de a săvârși treptat acțiunile componente ale acestei activități. De asemenea, unitatea de rezoluție rezultă din modul în care au fost săvârșite diferite acțiuni sau inacțiuni ce compun infracțiunea continuată, fiind dependentă și de mărimea intervalului de timp la care acestea a fost săvârșite. În ipoteza în care făptuitorul a luat o hotărâre generică de a săvârși în viitor mai multe infracțiuni de un anumit tip, fără a avea reprezentarea în concret a faptelor pe care le va comite, nu ne aflăm în prezența elementului unificator al acțiunilor/inacțiunilor săvârșite, care vor constitui tot atâtea infracțiuni autonome aflate în concurs (C.A. Târgu Mureș, s. pen., dec. nr. 237/A din 21 mai 2019).

2. Infracțiunea continuată. Pluralitatea de subiecți pasivi. Infracțiuni contra persoanei. Solicitarea inculpatului în sensul reținerii unei singure infracțiuni de lovire în formă continuată, cu trimitere la Decizia CCR nr. 368/2017, nu poate fi reținută. Decizia invocată a avut în vedere analiza și stabilirea neconstituționalității dispozițiilor art. 35 alin. (1) C.pen. referitoare la condiția unicității subiectului pasiv al infracțiunii în cadrul însăși al elementelor caracteristice ale formei continuate (caracterizate în principal de repetarea într-un anumit interval de timp a actelor materiale specifice laturii obiective ale infracțiunii), ceea ce nu este cazul infracțiunilor din cauza de față. Lovirile s-au realizat împotriva celor două persoane vătămate în același context, nu la un interval oarecare de timp, ca să se poată analiza incidența formei continuate. Pe de altă parte, Curtea reamintește că, în cazul infracțiunilor contra persoanei, cu excepția infracțiunii de omor (infracțiunea de omor săvârșită asupra a două persoane determinând forma calificată a infracțiunii), numărul persoanelor vătămate determină numărul infracțiunilor (C.A. București, s. I pen., dec. pen. nr. 457/A din data de 4 apr. 2019).

Art. 36. Pedeapsa pentru infracțiunea continuată și infracțiunea complexă.

(1) Infracțiunea continuată se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, al cărei maxim se poate majora cu cel mult 3 ani în cazul pedepsei închisorii, respectiv cu cel mult o treime în cazul pedepsei amenzii.

(2) Infracțiunea complexă se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune.

(3) Infracțiunea complexă săvârșită cu intenție depășită, dacă s-a produs numai rezultatul mai grav al acțiunii secundare, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea complexă consumată.

Art. 37. Recalcularea pedepsei pentru infracțiunea continuată sau complexă. Dacă cel condamnat definitiv pentru o infracțiune continuată sau complexă este judecat ulterior și pentru alte acțiuni sau inacțiuni care intră în conținutul aceleiași infracțiuni, ținându-se seama de infracțiunea săvârșită în întregul ei, se stabilește o pedeapsă corespunzătoare, care nu poate fi mai ușoară decât cea pronunțată anterior.

Recurs în interesul legii: Prin Decizia nr. 11/2021 (M. Of. nr. 909 din 22 septembrie 2021), ICCJ a stabilit că, „în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 37 din Codul penal, în ipoteza în care constată existența unei condamnări definitive pentru o infracțiune continuată, instanța investită cu judecarea unor acțiuni sau inacțiuni care intră în conținutul constitutiv al aceleiași infracțiuni va proceda la recalcularea pedepsei ținând seama de infracțiunea săvârșită în întregul ei, va stabili o pedeapsă unică ce nu poate fi mai mică decât cea pronunțată anterior și va dispune anularea formelor de executare emise ca urmare a condamnării anterioare și emiterea unora noi în conformitate cu hotărârea pronunțată sau, după caz, va constata executată pedeapsa”.

Art. 38. Concursul de infracțiuni. (1) Există concurs real de infracțiuni când două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite de aceeași persoană, prin acțiuni sau inacțiuni distincte, înainte de a fi condamnată definitiv pentru vreuna din ele. Există concurs real de infracțiuni și atunci când una dintre infracțiuni a fost comisă pentru săvârșirea sau ascunderea altei infracțiuni.

(2) Există concurs formal de infracțiuni când o acțiune sau o inacțiune săvârșită de o persoană, din cauza împrejurărilor în care a avut loc sau a urmărilor pe care le-a produs, realizează conținutul mai multor infracțiuni.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: 1. Prin Decizia nr. 15/2017 (M. Of. nr. 369 din 18 mai 2017), ICCJ a stabilit că, „în interpretarea dispozițiilor art. 2 și art. 3 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată, cu modificările și completările ulterioare, acțiunea unică continuă de transport al drogurilor pe teritoriul unui stat străin și pe teritoriul României, fără drept, întrunește atât elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute în art. 2 din Legea nr. 143/2000, cât și elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute în art. 3 din același act normativ, în concurs formal (ideal)”.

2. Prin Decizia nr. 3/2017 (M. Of. nr. 259 din 13 aprilie 2017), ICCJ a stabilit că, „în interpretarea dispozițiilor art. 2 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată cu modificările și completările ulterioare, săvârșirea, în aceeași împrejurare, a unei singure acțiuni dintre cele enumerate în alineatul (1) al acestui articol, care are ca obiect atât droguri de risc, cât și droguri de mare risc, reprezintă o infracțiune simplă, ca formă a unității naturale de infracțiune, prevăzută de art. 2 alin. (1) și (2) din același act normativ”.

Jurisprudență relevantă

1. Recurs în casație. Cazul de casare prevăzut în art. 438 alin. (1) pct. 7 C.proc.pen. Pluralitate de infracțiuni. Concurs real de infracțiuni. În cazul concursului de infracțiuni cu conexitate mijloc scop, prevăzut de art. 38 alin. (1) teza a II-a C.pen. [există concurs real de infracțiuni și atunci când una dintre infracțiuni a fost comisă pentru săvârșirea (...) altei infracțiuni], o soluție de achitare, conform art. 16 alin. (1) lit. b) teza I C.proc.pen., pentru una dintre infracțiunile care compun această pluralitate nu conduce în mod direct la constatarea absenței elementelor constitutive pentru cealaltă infracțiune a pluralității (ICCJ, s. pen., dec. nr. 471/RC din 26 oct. 2021).

2. Momentul comiterii infracțiunii de către inculpatul minor. Concurs de infracțiuni sau pluralitate intermediară. În condițiile în care noua infracțiune a fost săvârșită de inculpatul minor până la ora 24.00 în ultima zi a termenului de apel al hotărârii de sancționare a minorului pentru o infracțiune anterioară, natura pluralității de infracțiuni este concursul, și nu pluralitatea intermediară (C.A. Târgu Mureș, s. pen., dec. nr. 206/A din 25 apr. 2019).

Art. 39. Pedeapsa principală în caz de concurs de infracțiuni. (1) În caz de concurs de infracțiuni, se stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune în parte și se aplică pedeapsa, după cum urmează:

- a) când s-au stabilit o pedeapsă cu detențiune pe viață și una sau mai multe pedepse cu închisoare ori cu amendă, se aplică pedeapsa detențiunii pe viață;
- b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite;
- c) când s-au stabilit numai pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite;
- d) când s-au stabilit o pedeapsă cu închisoare și o pedeapsă cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii, la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii;
- e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amendă se aplică pedeapsa închisorii conform lit. b), la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii conform lit. c).

(2) Atunci când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoarea, dacă prin adăugare la pedeapsa cea mai mare a sporului de o treime din totalul celorlalte pedepse cu închisoarea stabilite s-ar depăși cu 10 ani sau mai mult maximul general al pedepsei închisorii, iar pentru cel puțin una dintre infracțiunile concurente pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 de ani sau mai mare, se poate aplica pedeapsa detențiunii pe viață.

Recurs în interesul legii: Prin Decizia nr. XI/2005 (M. Of. nr. 123 din 9 februarie 2006), în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 34, cu referire la art. 120 din Codul penal (din 1969 – n.r.), ICCJ a stabilit că: „1. În caz de concurs de infracțiuni, dintre care pentru unele s-au stabilit pedepse ce intră sub incidența grațierii, dispozițiile referitoare la contopire se aplică numai cu privire la pedepsele executabile ce nu au făcut obiectul grațierii sau care au fost grațiate parțial; 2. Grațierea individuală, în cazul concursului de infracțiuni, vizează numai pedeapsa rezultantă”.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: Prin Decizia nr. 20/2020 (M. Of. nr. 733 din 13 august 2020), ICCJ a stabilit că, „în interpretarea dispozițiilor art. 39 alin. (1) lit. c) din Codul penal, în caz de concurs de infracțiuni, în ipoteza în care suma corespunzătoare unei zile-amendă stabilită pentru infracțiunile concurente este diferită, pedeapsa rezultantă se determină astfel: - se cumulează pedeapsa amenzii cea mai grea cu sporul de o treime din totalul celorlalte amenzi stabilite; - se determină numărul de zile-amendă, prin cumularea numărului cel mai mare al zilelor-amendă stabilite pentru o infracțiune cu sporul de o treime din totalul zilelor-amendă corespunzătoare celorlalte amenzi; - se stabilește suma corespunzătoare unei zile-amendă, prin împărțirea cuantumului pedepsei rezultante a amenzii la numărul de zile-amendă rezultante”.

■ Minută de practică unitară:

În cadrul *Întâlnirii președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și a curților de apel cu procurorii șefi secție urmărire penală de la nivelul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție*, din data de 18 mai 2018, s-a agreat, printre altele, faptul că operațiunea de contopire în cazul amenzii penale va avea în vedere sumele stabilite cu titlu de amendă penală pentru fiecare infracțiune concurentă, și nu numărul de zile de amendă (minuta din 18 mai 2018, pct. 6).

Jurisprudență relevantă

Apel. Recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești pronunțate de instanțele statelor membre ale Uniunii Europene. Pedeapsă rezultantă. Conform dispozițiilor art. 166 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 302/2004, instanța națională, în cadrul procedurii de recunoaștere și executare a hotărârilor judecătorești de condamnare la pedepse privative de libertate pronunțate de instanțele statelor membre ale Uniunii Europene, are posibilitatea de a adapta pedeapsa rezultantă aplicată în cazul unui concurs de infracțiuni doar în situația în care aceasta depășește totalul pedepselor stabilite pentru infracțiuni concurente sau limita maximă

generală a pedepsei închisorii admisă de legea penală română, nu și de a adapta fiecare pedeapsă aplicată pentru fiecare infracțiune săvârșită de persoana condamnată, urmată de contopirea acestor pedepse, potrivit art. 39 alin. (1) lit. b) C.pen. român (ICCJ, s. pen., dec. nr. 154/A din 23 aug. 2022).

Art. 40. Contopirea pedepselor pentru infracțiuni concurente. (1) Dacă infractorul condamnat definitiv este judecat ulterior pentru o infracțiune concurentă, se aplică dispozițiile art. 39.

(2) Dispozițiile art. 39 se aplică și în cazul în care, după ce o hotărâre de condamnare a rămas definitivă, se constată că cel condamnat mai suferise o condamnare definitivă pentru o infracțiune concurentă.

(3) Dacă infractorul a executat integral sau parțial pedeapsa aplicată prin hotărârea anterioară, ceea ce s-a executat se scade din durata pedepsei aplicate pentru infracțiunile concurente.

(4) Dispozițiile privitoare la aplicarea pedepsei în caz de concurs de infracțiuni se aplică și în cazul în care condamnarea la pedeapsa detențiunii pe viață a fost comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii.

(5) În cazul contopirii pedepselor conform alin. (1)-(4) se ține seama și de pedeapsa aplicată printr-o hotărâre de condamnare pronunțată în străinătate, pentru o infracțiune concurentă, dacă hotărârea de condamnare a fost recunoscută potrivit legii.

Recurs în interesul legii: Prin **Decizia nr. LXX/2007** (M. Of. nr. 539 din 17 iulie 2008), ICCJ a stabilit că „instanțele de control judiciar nu pot dispune direct în căile de atac contopirea pedepselor aplicate pentru infracțiunea care a făcut obiectul judecății cu pedepse aplicate infracțiunilor concurente, pentru care există o condamnare definitivă, în cazul în care contopirea nu a fost dispusă de către prima instanță”.

Art. 41. Recidiva. (1) Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare.

(2) Există recidivă și în cazul în care una dintre pedepsele prevăzute în alin. (1) este detențiunea pe viață.

(3) Pentru stabilirea stării de recidivă se ține seama și de hotărârea de condamnare pronunțată în străinătate, pentru o faptă prevăzută și de legea penală română, dacă hotărârea de condamnare a fost recunoscută potrivit legii.

Recursuri în interesul legii: 1. Prin **Decizia nr. 13/2023** (M. Of. nr. 818 din 11 septembrie 2023), ICCJ a stabilit că „aplicarea dispozițiilor art. 41 alin. (3) din Codul penal privind recidiva internațională, în situația existenței unei condamnări definitive dispuse de o instanță străină, se poate realiza numai în urma parcurgerii procedurii de recunoaștere a hotărârii străine de condamnare, exclusiv pe cale incidentală, prevăzută de art. 147 din Legea nr. 302/2004, republicată, iar nu pe baza mențiunilor existente în sistemul european al cazierului judiciar (comunicare prin ECRIS)”.

2. Prin **Decizia nr. XVIII/2007** (M. Of. nr. 542 din 17 iulie 2008), ICCJ a stabilit că „în cazul săvârșirii unei noi infracțiuni de către o persoană condamnată definitiv la mai multe pedepse, dintre care unele au fost executate, iar pentru altele durata pedepsei nu s-a împlinit, trebuie să se rețină că acea infracțiune a fost săvârșită atât în condițiile stării de recidivă postcondamnatorie, cât și în cele ale stării de recidivă postexecutorie, ceea ce atrage aplicarea concomitentă a dispozițiilor art. 37 alin. (1) lit. a) și b) din Codul penal (din 1969 – n.r.)”.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: Prin **Decizia nr. 7/2017** (M. Of. nr. 269 din 18 aprilie 2017), ICCJ a stabilit că, „în aplicarea dispozițiilor art. 41 alin. (1) din Codul penal, la stabilirea stării de recidivă postexecutorie se are în vedere, ca prim termen al recidivei, pedeapsa stabilită prin cumul, potrivit art. 83 din Codul penal anterior (art. 96 raportat la art. 43 din Codul penal)”.

Jurisprudență relevantă

A se vedea Decizia de îndrumare nr. 1/1987 a Tribunalului Suprem, redată *infra*, la art. 152.

Art. 42. Condamnări care nu atrag starea de recidivă. La stabilirea stării de recidivă nu se ține seama de hotărârile de condamnare privitoare la:

- faptele care nu mai sunt prevăzute de legea penală;
- infracțiunile amnistiate;
- infracțiunile săvârșite din culpă.

Art. 43. Pedeapsa în caz de recidivă. (1) Dacă înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată se săvârșește o nouă infracțiune în stare de recidivă, pedeapsa stabilită pentru aceasta se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta.

(2) Când înainte ca pedeapsa anterioară să fi fost executată sau considerată ca executată sunt săvârșite mai multe infracțiuni concurente, dintre care cel puțin una se află în stare de recidivă, pedepsele stabilite se contopesc potrivit dispozițiilor referitoare la concursul de infracțiuni, iar pedeapsa rezultată se adaugă la pedeapsa anterioară neexecutată ori la restul rămas neexecutat din aceasta.

(3) Dacă prin însumarea pedepselor în condițiile alin. (1) și alin. (2) s-ar depăși cu mai mult de 10 ani maximul general al pedepsei închisorii, iar pentru cel puțin una dintre infracțiunile săvârșite pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 de ani sau mai mare, în locul pedepselor cu închisoarea se poate aplica pedeapsa detențiunii pe viață.

(4) Când pedeapsa anterioară sau pedeapsa stabilită pentru infracțiunea săvârșită în stare de recidivă este detențiunea pe viață, se va executa pedeapsa detențiunii pe viață.

(5) Dacă după ce pedeapsa anterioară a fost executată sau considerată ca executată se săvârșește o nouă infracțiune în stare de recidivă, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracțiune se majorează cu jumătate.

(6) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare pentru noua infracțiune și mai înainte ca pedeapsa să fi fost executată sau considerată ca executată se descoperă că cel condamnat se află în stare de recidivă, instanța aplică dispozițiile alin. (1)-(5).

(7) Dispozițiile alin. (6) se aplică și în cazul în care condamnarea la pedeapsa detențiunii pe viață a fost comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii.

Dezlegarea unor chestiuni de drept: 1. Prin **Decizia nr. 14/2019** (M. Of. nr. 585 din 17 iulie 2019), ICCJ a stabilit că „dispozițiile art. 43 alin. (2) din Codul penal presupun ca toate infracțiunile concurente să fie săvârșite după condamnarea definitivă neexecutată sau executată parțial, acestea nefiind aplicabile în ipoteza în care una dintre infracțiuni este în concurs și cu cea care constituie primul termen al recidivei”.

2. Prin **Decizia nr. 15/2018** (M. Of. nr. 975 din 19 noiembrie 2018), ICCJ a stabilit că, „în interpretarea dispozițiilor art. 43 alin. (1) și alin. (5) Cod penal, prin pedeapsa «executată sau consi-